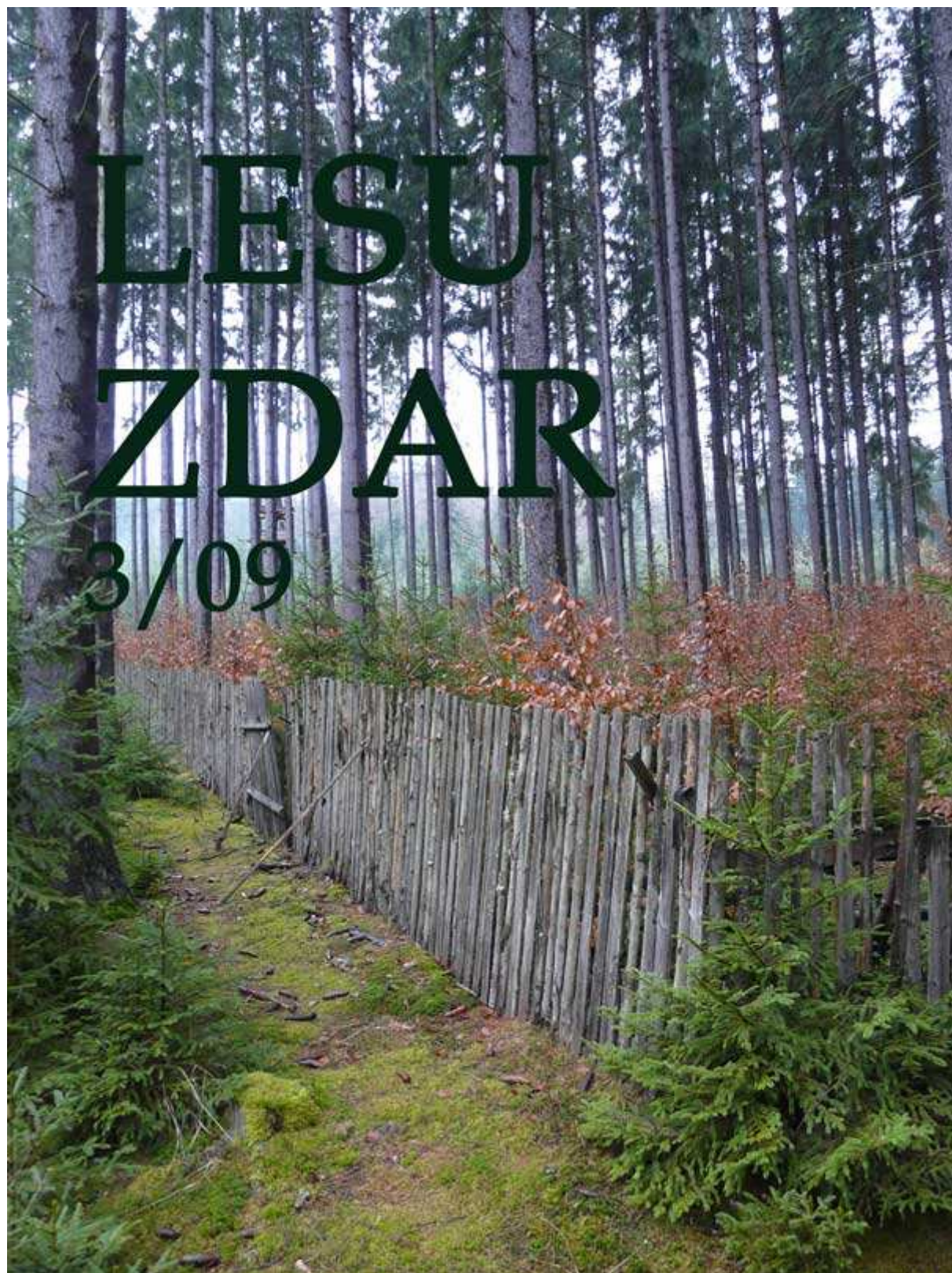

Světový den vody

Opětovně si k datu 22. 3. připomínáme Světový den vody. Jeho cílem je upozornit a vyzvat širokou veřejnost k zamyšlení nad výjimečností vody jako přírodního zdroje a nad problematikou s ní spojenou.

Voda je zásadní podmínkou pro rozvoj civilizace. Je to však voda s vhodnými parametry, tj. kvalitou a kvantitou, která umožní lidstvu jeho trvale udržitelný rozvoj. Také podnik LČR se snaží přispívat ke vhodnému ovlivňování vodního režimu jednak obhospodařováním lesních pozemků a nebo správou jim svěřených vodních toků a bystřin. Význam hospodaření s vodou si nejvíce uvědomujeme za krizových situací jakými jsou povodně nebo nepříznivé účinky sucha.

Neopomenutelnou činností je proto zvyšování retenční schopnosti krajiny a omezování účinků sucha. LČR již dlouhodobě podporují realizaci protierozních opatření, obnovu a výstavbu vodních nádrží či jiných prostorů k zadržení vody. Ke konci loňského roku LČR evidovaly v majetku více jak 470 vodních nádrží a výstavba dalších se připravuje.

Dalším neméně významným úkolem LČR jako správce vodních toků je činnost směřující k předcházení a ochraně před škodlivými účinky vody. Nikdy nebudeme schopni zajistit plnou stoprocentní protipovodňovou ochranu a proto se ve většině případů snažíme o snížení škodlivých účinků vody formou preventivních opatření. K zajištění protipovodňové ochrany realizují správy toků opatření spočívající především ve zkapacitnění koryt, jejich stabilizaci a zachycení splavenin.

Preventivní opatření financují LČR z vlastních prostředků podniku a z prostředků dotačních. Pokračuje realizace opatření II. etapy programu Prevence před povodněmi zajišťovaná ministerstvem zemědělství. V rámci tohoto dotačního programu, který se uskutečňuje v letech 2007 – 2013, je v celkovém plánovaném objemu cca 600 mil. Kč plánována realizace přes 100 akcí, z nichž u poloviny výstavba probíhá nebo je již ukončena.

V loňském roce došlo prakticky k ukončení sanace povodňových škod z roku 2006 a více jak poloviny škod z roku 2007. Na tyto práce bylo od roku 2006 prostřednictvím dotačního programu ministerstva zemědělství a vlastních zdrojů vynaloženo celkem 172 mil. Kč.

Pro preventivní opatření jako jsou úpravy, stabilizace a revitalizace koryt vodních toků je snahou LČR co největší využití fondů EU a dalších zdrojů a programů podporujících opatření na vodních tocích.

Ing. Tomáš Hofmeister

vedoucí odboru vodního hospodářství

Z historie Světového dne vody

Světový den vody byl určen na 22. března a připomínáme si jej od roku 1993. Spojené národy tento den navrhly v roce 1992 na jednání UNCED (Konference OSN o vodě a životním prostředí) v Rio de Janeiru.

Voda je spolu s ovzduším, energií a výživou podmínkou k existenci lidstva. Její výskyt není však rovnoměrný a to ani místně, ani časově. Zásoby vody se podle dlouhodobé celosvětové bilance v podstatě nemění. Nicméně se zvětšuje počet obyvatel planety a to má za následek i větší a větší zásahy do přírodního prostředí. Ty často narušují složitý mechanismus oběhu vody. Obzvláště dramatické změny můžeme pozorovat od počátku minulého století, kdy bylo zničeno dohromady více přírodních zdrojů než za celou historii lidstva. V 70. letech 20. století došlo až k vodní krizi, která brání v řadě zemí jejich dalšímu rozvoji.

K tomuto dni se pořádá řada osvětových akcí k podnícení zájmu veřejnosti a odpovědných institucí o ochranu a udržitelný rozvoj ve využívání vodních zdrojů.

Jedním z mnoha akcí je vědomostní soutěž ke Dni vody, pořádaná městem Hradec Králové, na které se podílí LČR, s. p., Povodí Labe, státní podnik, a další organizace. Tato soutěž probíhá od 9.3. do 31. 5. a vyhodnocení proběhne 18. 6. Podrobnosti naleznete na www.soutezdenvody.cz.

Přejezd Orlických hor

Na hřebeni Orlických hor je nefalšované zimní, mlhavé a nevlídné počasí. Trochu fouká, chvílemi sněží. Přesto se na Šerlichu schází na dalším – letos již 33. ročníku - Přejezdu Orlických hor neuvěřitelných 139 lesníků – lyžařů. A více než dvacítku dalších – z řad pořadatelů i kamarádů zajišťujících zázemí.

Je to rekordní účast. Závodníci snad ze všech oblastí a odvětví napříč lesním hospodářstvím. Ze sféry státní, soukromé, obecní, OSVČ, ale také studenti lesnických škol a rodinní příslušníci.

Jsou výborné sněhové podmínky, pěkné stopy a neutuchající snaha o dobrou organizaci ze strany SK Lesy Janeček a LS Rychnov nad Kněžnou. Dobrá nálada vládne od počátku dne, na Masarykově chatě na Šerlichu je snad jen trochu zkalená neochotou místního personálu, škoda.

Zazní startovní výstřel. Pole závodníků se rozbíhá a opravdu krásný závod je odměnou všem, kteří neváhají věnovat svůj čas sportovně – společenské akci. Tradičně jsou tací, kteří drou do roztrhání těla a pak ti pohodovější, kteří si závod po hřebeni chtějí náležitě užít.

Nakonec dojedou všichni a všichni se schází v hotelu Kunštát na Orlickém Záhoří, doplňují vydané kalorie zaručeně pravým „závodnickým gulášem“. Píší se diplomy, předávají se ceny. Ceny těm nejlepším na prvních místech, ale také těm dalším, třeba nejstaršímu účastníku závodu (ročník 1936 a celkově 23. místo se skvělým časem - 1.15.25 – všichni „smekáme pomyslný klobouk“), nebo zahraničním účastníkům (kolegové – lesníci z Polska jezdí tradičně).

Sportovně společenská akce je skutečně ten správný název – mnoho bývalých kolegů – lesníků, kteří pamatují počátky tohoto závodu, se tu setkávají třeba po roce, třeba po mnoha letech. Mnoho dalších se k tradici rádo přidává, včetně těch nejmladších – dětí. Je to možnost změřit a prověřit své síly a po dojetí je také čas jen tak „na kus řeči“.

Dík za účast na závodě, ocenění úsilí ale patří skutečně všem závodníkům. Stejně jako těm, kteří pomohli s organizací.

A tak tedy: kdo přijel, zažil, komu to nevyšlo, má šanci příští rok !

Jirka Beran

LS Rychnov nad Kněžnou

Zalesňování holin jinak

V tomto článku se zabývám zalesňovacími detaily jen jako příklady jeho hlavního obsahu, jímž jsou rámcová koncepční opatření při zalesňování holin. Tou základní koncepční myšlenkou je pěstební podřízenost geneticko ekologickým základům zakládání smíšeného lesa napodobováním sukcese.

foto 1

To nejdůležitější, čím by měl lesní hospodář v tomto smyslu obohatit zalesňovací projekt pro každou holinu v hospodářském lese, je:

- zachování přirozených genetických vlastností klimaxových dřevin,
- položení základu ekologické a statické stability budoucího porostu,
- naděje na jakostní produkci dřevní hmoty.

Tím se v podstatě dobře vyhoví i ostatním požadavkům lesnické genetiky a ekologie na základní parametry stavu a vlastností nového lesa na holinách, aby plnil požadované funkce a les byl ekosystémem skutečně trvalým. Těch několik následujících pěstebně-technologických detailů obnovy porostů na holinách by mělo tvořit určitý standard jako základ trvalosti lesa a minimalizace jeho poškozování nejrůznějšími disturbancemi.

Zachování přirozených genetických vlastností klimaxových dřevin

Pro zachování přirozených genetických vlastností klimaxových dřevin je podmínkou **přirozený růstový rytmus** daný odpovídajícím světelným režimem (stín – polostín – plné světlo). Nejlépe napodobením **sukcese** při umělé obnově holin: buď semisukcesivně, tj. zakládáním smíšeného lesa s využitím přirozeně vzniklého přípravného porostu a jeho doplňováním cílovými klimaxovými dřevinami sadbou (nebo sítí), nebo víceméně uměle na celé holině. Vždy jde o tři základní sukcesní typy lesa: les **přípravný**, **přechodný** a **závěrečný**. Tyto typy lesa odpovídají přirozenému, zákonitému pořadí

obsazování holin dřevinami specifických vlastností, tj. pionýrských, intermediárních (středních vlastností) a klimaxových. V případě prvního typu dřevin – pionýrských – může jít i o náhradu klimaxovou dřevinou, která se v raném stadiu sukcese uplatňuje svou pionýrskou složkou. Z mnoha možných variant uvádím několik příkladů zalesňování holin napodobujících sukcesi:

foto 2

- a) jednorázové zalesnění celé plochy hned při prvním zalesnění, ale dvěma typy dřevin – pionýrskými dřevinami a cílovými jehličnany, zalesněnými ve skupinách (3-10 arů) nebo v úzkých pruzích, z toho pionýři na 30-50 % plochy a smrk (borovice) mezi nimi, za 10-15 let či 20-30 let se ve skupinách nebo pruzích pionýrů provede doplnění cílovými melioračními a zpevňujícími dřevinami (MZD);
- b) částečné zalesnění plochy, a to skupinami pionýrů (3-10 arů) na 30-50 % plochy bez zalesnění mezi nimi a s doplněním MZD ve skupinách pionýrů a smrkem mezi nimi v časovém postupu uvedeném výše;
- c) ponechání celé menší plochy spontánnímu zalesnění různými dřevinami v oblastech, kde je známo, že holé plochy se brzy spontánně zmlazují různými dřevinami a dle potřeby s přípravou plochy pro zmlazení, např. herbicidem + orbou; nezmlazené části i nálet pionýrů se dle potřeby dolesní v hloučcích až skupinkách cílovými dřevinami za 1-2 či více desetiletí, nejdříve, když se pionýři stanou pro cílové dřeviny funkční.

Zajištění ekologické a statické stability budoucího porostu

Tomuto požadavku nejlépe vyhoví les bližší přírodě se známou vysokou ekologickou a statickou stabilitou a již k tomu zaměřené shora uvedené postupy. V dané věci jsou pro lesníka v praxi důležité poznatky o stabilitě vývojových stadií přírodního lesa, aby je mohl buď podpořit nebo potlačit.

Mechanická stabilita porostů

Nejpříznivější statické poměry jsou v různověkém lese ve stadiu dorůstání, nejméně příznivé ve stadiu zralosti. Stadium dorůstání se vyznačuje největší výškovou, tloušťkovou a věkovou diferenciací, zastoupením nejrozličnějších růstových fází stromů a tudíž i nejnižší položeným průměrným těžištěm stromů různé výšky. Podobá se tzv. výběrné fázi. Je upozorováno, že v různověkém lese disponuje každá růstová fáze specifickou odolností selektivně odporující určité formě ohrožení (např. tyčoviny jsou odolnější proti větru, ale snadno podléhají mokrému sněhu, u kmenovin je tomu naopak). Taková struktura se obvykle vyjadřuje známou představou skupinovitě smíšeného různověkého lesa. Ve středoevropských přirozených smíšených lesích se různé růstové fáze střídají na plochách 300 až 700 m². Takové malé texturní prvky porost jako celek lépe stabilizují a také zajistí vyšší efekt smíšení dřevin. K následujícímu stadiu zralosti – „optima“ dochází jako důsledek dlouhého věku klimaxových dřevin, ale naopak méně dlouhého výškového růstu. To znamená, že konečné postavení stromů je v horní vrstvě porostu, kde pak ještě různě dlouho žijí. V tomto stadiu zaniká vrstevnatost a porost získává vzhled tzv. halového porostu podobného horizontálně zapojené stejnověké pasečné kmenovině se sníženou odolností. Porost sice dosahuje maxima zásoby, ale klesá vitalita starých stromů a ty nejtlustší začínají ojediněle odumírat. Tím pochopitelně klesá stabilita celého porostu.

Pěstováním lesa by se mělo podporovat stadium dorůstání a omezovat stadium zralosti. To první jednak výnosově zaměřenou obnovní těžbou, jednak podporou autoredukce podrostu dlouhým cloněním mateřským porostem. Stadium zralosti – „optima“ – můžeme omezovat např. včasným zahájením přirozené obnovy s prvními zralými stromy (za jistých okolností mnohem dříve), některou z maloplošných forem podrostního hospodářského způsobu s kratší až střední obnovní dobou, nepředržováním porostní zásoby do výrazně vyššího věku i malou holou sečí na stanovištích a v porostech pro ni přijatelných.

Pro úplnost doplňuji: „malý“ generační cyklus přírodního klimaxového lesa končí stadiem rozpadu, které má fázi dožívání překrývající se s fází zmlazovací, na kterou navazuje stadium dorůstání nové generace porostu. Pozvolný nepravidelný rozpad stadia rozpadu nahodile trvá tak dlouho, že se stačí vytvořit dostatečně početná střední vrstva při současné existenci spodní vrstvy a dostatku stromů předcházejícího generačního cyklu. To znamená, že stadium rozpadu se také v určitém intervalu podobá výběrné fázi. Stabilita porostu má ve stadiu rozpadu zajímavý průběh: pro stárnutí tlustých stromů, pokles jejich vitality a postupný zánik má porost díky těmto stromům přechodně sníženou odolnost. Jakmile ale staré stromy ustoupí, předchozí, dnes dále nahoru dorůstající střední vrstva spolu s dolní vrstvou získávají novou stabilitu stadia dorůstání. Dosavadní nižší vrstvy stromů v přírodním lese pochopitelně netřeba podporovat těžbou vyšší vrstvy, protože to za nás koná příroda.

Ekologická stabilita porostů

Vysokou ekologickou stabilitu poskytuje lesnímu ekosystému podpora přírodních procesů, zakládání smíšených strukturních porostů aj. MÍCHAL (1994) uvedl pro lesnickou praxi dvě důležité okolnosti ekologické stability:

- Stabilita hospodářského lesa je evidentně závislá mj. na dřevinné skladbě; i co do ostatních determinant stability platí, že čím více se porosty svojí skladbou a strukturou blíží přirozenému lesu daného ekotopu, tím menší je riziko jejich narušení a ohrožení stability. Ekologickou stabilitu však může zajistit jak velká, tak malá druhová diverzita, takže diverzitu ekosystému nelze považovat za použitelné kritérium jeho stability.
- Ruský lesník MOROZOV (1903) považoval odolnost přirozených lesních společenstev za výsledek soužití mnoha generací zúčastněných druhů, kdy vznikly zvláštní kombinace druhů, optimálně přizpůsobené daným podmínkám podnebí, půdy a topografie. Tato hypotéza je přijímána přinejmenším středoevropskými lesníky jako principiálně správná.

foto 3

Zajištění jakostní produkce dřeva

Zdá se, že lesníci mají při zakládání smíšeného lesa na zřeteli spíše jiné funkce listnatých dřevin než jejich výnosový efekt. V tom smyslu jsou zvláště chybné nízké, do krajnosti snižované hektarové počty sazenic při výsadbě, umožněné přímo legislativně, spolu s chybami ekologie výsadby. Podle BERGMANA (1994) má např. bukový porost uprostřed holiny charakter „potěmkinovy vesnice“ – až 60 % jedinců tam bývá vidličnatých ve srovnání s buky na okraji holiny v zástínu stěny sousedního porostu, kde se jich vyskytuje jen 17 %. To navíc zhoršuje menší počet sazenic vysazovaných na hektar. Pro výsadbu buku na zastíněné části holiny sotva stačí 15 tis. jedinců/ha jako předpoklad pro vznik kvalitního bukového porostu. Proto je žádoucí, aby se všeobecně užívaly ha-počty sazenic na horní hranici přípustných rozpětí, tj. s vyloučením všech možných redukcí povolených vyhláškou, a to i při podsadbách, u přimíšených dřevin, u nichž se připouští až 50% snížení ha-počtů sazenic. Zlevnění by se mělo vhodněji dosahovat použitím levnější dřeviny jako výplňové – zápojně, výchovně. Přitom jsou na závalu i kultivace na plně osluněných holinách podporující spíše proleptickou tvorbu prýtů z pupenů z běžného roku, tedy i vidličnatost z bočních pupenů při bázi vrcholového pupenu. Autor rovněž uvádí, že pouze kultivace buku na holinách pod přípravné porosty může vést ke vzniku

bukových porostů žádoucí jakosti a dobrého zdravotního stavu. Úspory je nutné hledat jinde než ve snižování počtu sazenic porostotvorné cílové dřeviny a v odmítání přípravných porostů z případné umělé obnovy.

V podpoře jakostního růstu hlavních jehličnanů na holinách, vedle smrku zejména borovice, se příznivě projevuje příměs břízy, příp. olše. Vytváří-li horní řídkou vrstvu nad smrkem či borovicí (u borovice nejlépe v úrovni), přispívá mírným cloněním k jejímu příznivému pomalejšímu růstu, tvorbě tenčích větví a proto i k lepšímu čištění kmenů od větví. Z vlastních poznatků vím, jak skvěle se to projevuje hlavně u borovice. Když bříza neošlehává smrk v úrovni, ale je korunami nad úrovní smrkové mlaziny, má to podobný zkvalitňující efekt.

Rovněž v zájmu příznivé jakosti listnaté příměsi, když se usiluje o jednotlivou formu smíšení v cílovém stavu, je vhodné vysazovat několik jedinců v minihloučku v těsném sponu, místo jednotlivé, rozptýlené výsadby ve velkých rozestupech; např. 5 – 7 jedinců ve sponu do 1×1 m, s rozestupy jednotlivých hloučků např. 10×10 m až 12×12m (ale i více), aby se z nich do mýtnosti vyvinul jediný jakostní strom. Jediná sazenice v jednotlivém přimíšení má totiž malou naději dospět do úrovně a tam se výnosově a ekologicky prosadit, je-li kultivována současně s hlavním jehličnanem, natož zpožděně. Je ovšem třeba říci, že takové jednotlivé smíšení smrku s bukem jednorázovou výsadbou směřuje k málo žádoucímu stejnověkému lesu. Je také pravděpodobné, že jednotlivé smíšení má pro společný růst obou dřevin mnoho jiných stanovištních a pěstebních úskalí, a proto je nijak zvlášť nepodporuji.

foto 4

Závěr

Současný cíl ve středoevropském lesnictví je trvalost lesa, jeho všestranná stabilita, polyfunkčnost a v hospodářském lese i výnosovost. Toho nelze dosáhnout stávající stereotypní obnovou všech cílových dřevin najednou. Zvláště když se nerespektují genekologické ohledy obnovy. Za velmi užitečnou součást progresivního zalesňování holin je nutné považovat napodobování sukcese, především přirozenou obnovou, přípravnými porosty pionýrů, tj. „fázovitostí“ zalesňování holin.

Důvodů pro to je habaděj. Bez využívání genetických a ekologických podkladů obnovy lesa ztratí pojem jeho trvalosti smysl. Víím, že zde zmiňované zalesňovací postupy holin jsou velmi náročné mimo jiné na trpělivost. Ale takový už je úděl ekologického lesníka.

Ing. Milan Košulič st.

Popis k fotografiím:

Foto 1: *Přiměřenou regulací hustoty břízy lze snadno dosáhnout její odolnosti proti zničení sněhem, kvality kmenů a pozitivního vlivu na smrkovou kulturu v podúrovni, jakož i na celý ekosystém.*

Foto 2: *I dodatečný nálet břízy, není-li vysekáván, se brzy dostává nad úroveň smrkové kultury, a pak smrku prospívá zpomalením jeho růstu s efektem jemných letokruhů a tenkých větví – tedy zkvalitněním dřeva.*

Foto 3: *Pohled do nitra skupiny olše lepkavé 20x20 m na velké kalamitní holině, stav po 8 letech. Takové skupiny jsou vhodné pro podsadbu nebo nálet jakékoliv stinné dřeviny, s možností dosáhnout skupinovitě různověkého porostu hned v první generaci po kalamitě.*

Foto 4: *Nerovnoměrnou regulací hustoty břízy lze ovlivnit výškovou i prostorovou diferenciaci budoucí smrčiny.*

Háj - ročník VI, rok 1877

„Naše postavení jest opravdu velmi těžké. Jedni si přejí, aby časopis více vědecké odborné látky přinášel. Druzí opět chtějí více zábavy, dosavadní obsah Háje zdá se jim býti ještě málo populární... Dosud zaujímali jsme stanovisko takové, abychom co možná všem stranám vyhověli, a to tím spíše, poněvadž s českého stanoviska naší povinností tak jest...

My jsme se starali nejen o duševní, nýbrž i o hmotnou stránku našeho odběratelstva, jak jen naše skrovné síly stačili, a nedbali jsme pranic na výtky ze stran, kde rozumějí, co náklad časopisu stojí, že podáváme příliš mnoho za předplatné 5 zl. S nemalými obětmi, svízeli a starostmi vydávali jsme prémiové obrazy a nedávno získali jsme i Budečskou zahradu pro mládež mysliven... Odbírání časopisů cizích společně jest velmi chvalitebné, ale Háj měl by se odbírat od každého lesníka zvlášť, kdo jen poněkud dovede oceniti důležitost jeho v české řeči, oč snažně prosíme. Mimo to žádáme všechny upřímné příznivce našeho časopisu, aby rázněji odmítali všelijaké pomluvy o jeho obsahu, které nic jiného nejsou než-li zakrývání lakomosti, aby se nemusely vydati nepatrné peníze za literární věc.“

Celkem 12 čísel šestého ročníku Háje s podtitulem „Časopis pro lesníky, myslivce a přátele přírody“ vyšlo v Pardubicích v tiskárně Hoblík & Bayer nákladem majitele. Kromě redaktora Jana Doležala byl

uváděn jako vrchní redaktor jmenovaný Českou lesnickou jednotou Josef Vrbata. Šest čísel přílohy Háje s názvem Domácnost a podtitulem „Poučné listy ilustrované vědeckého i zábavného obsahu“ vyšlo v Pardubicích v tiskárně Hoblík & Bayer nákladem majitele. Jako redaktor byl uváděn pouze Jan Doležal. Součástí Domácnosti byla opět její příloha s názvem Zábavy lovecké a lesnické.

Za zmínku stojí, že roku 1877 byla jako prémie časopisu Háj prodávána v citaci zmiňovaná Budečská zahrada, obrázkový časopis pro mládež (Budeč; slovanské hradiště SZ od Prahy, kde se podle legend vzdělával kníže Václav). U jeho zrodu stál Josef Množislav Bačkora (1803-1876), který roku 1848 založil ve spolupráci se svým bratrem Štěpánem knižnici Budečská zahrada. Z ní roku 1870 vyrostl časopis vydávaný do roku 1890.

Mechanizace v lesnictví

V časopise Háj byly už od jeho vzniku uveřejňovány články, věnující se propagaci nové techniky lesních pěstebních prací. Roku 1877 se jedná o články Sázecí vrtačka, Nové nástroje k setí a sázení, Horníkův patentovaný lesní secí stroj a Lesní secí stroje. Ke zrychlení prací ve školkách i při kulturách byly totiž v tomto období vynalezeny různé druhy zdokonalených sazečů i secích a jiných strojů. *„Zalesňování pohoří, zlepšování neplodné země a udržování neb zavádění vybraných druhů dřevin týká se u veliké míře blaha a bytí (jistoty) národa. Blahodárné účinky zalesňování dají se tím spíše uskutečnit, čím více jsou prostředky ku provedení prakticky zařízeny, neb takové poskytují opravdu dobré a jisté výsledky.“* U zrodu velké části těchto vynálezů stála trojice českých lesníků, jejichž působištěm byly převážně východní Čechy. Jejich jména jsou: František Rotter, Josef Horník a Rudolf Hacker.

František Rotter (1831 Škrdlovice – 1895 Hradec Králové)

Tento významný český lesník a technik absolvoval po ukončení reálky v Brně lesnickou praxi na Židlochovicku, poté působil na velkostatech knížete Dietrichsteina na Moravě a později v Čechách. Roku 1861 vstoupil do lesních služeb města Hradce Králové, roku 1873 byl jmenován nadlesním a vedoucím hospodářem městských lesů a roku 1882 lesmistrem. Celý svůj život pečoval o královéhradecké městské lesy, působil jako soudní znalec v oboru lesnictví u Krajského soudu v Hradci Králové a jako předseda zkušební komise pro státní zkoušky lesnické, byl členem tehdejších lesnických organizací i řady místních spolků. Z jeho vynálezů zasluhuje pozornost stroj na kypření lesní půdy s připojením secího stroje, rozsévač lesních semen ve školkách či dendrometr. Jeho práce se neomezovala pouze na lesnický obor, získal např. i patent za postranní spojení železničních vagónů.

Josef Horník (1835 Dašice – 1909 Dašice)

Po absolvování reálky studoval Josef Horník zemědělství a chemii na pražské polytechnice, poté absolvoval horní a lesní akademii v Banské Štiavnici. Roku 1858 vstoupil jako lesní praktikant ve Vysokém Chvojně do služeb komorního velkostatku Pardubice. Roku 1863, po prodeji panství Úvěrnímu ústavu pro obchod a průmysl, byl jmenován lesním holického revíru. Zde zůstal i po prodeji části pardubického velkostatku (dašická část) Janu Liebigovi, libereckému továrníkovi. Roku 1884

přešel tento velkostatek do vlastnictví markraběte Pallaviciniho. Josef Horník patřil mezi odborníky v oblasti zahradnictví a pomologie (z lat. pomum, ovoce + z řec. logos, slovo; nauka o odrůdách a typech ovocných stromů). Působil jako lesnický spisovatel i novinář. Zásluhy získal také jako vynálezce secího stroje a školkovacího stroje.

Rudolf Hacker (1859 Želeč u Tábora – 1920 Hradec Králové)

Tento český lesník, pěstitel, školkař a vynálezce absolvoval po ukončení reálky lesnickou školu v Bělé pod Bezdězem. Poté nastoupil na císařsko královské statky ve Zderadinách (část Kácova). Po vystřídání několika míst skončil na smiřickém statku. Proslul vynálezem školkovacího stroje. Z dalších jeho vynálezů např. secí strojek, školovací prkénko, návrh plečky na kolečkách, sázecí motyky, stroj na zasypávání semen, kartáče na první pletí plevelu. Po odchodu do penze roku 1903 založil rozsáhlé lesní školky na Pouchově u Hradce Králové, mezi prvními se zasazoval o zavedení kontroly původu lesních semen.

U retenční nádrže Cesta myslivců v novohradeckých lesích stojí od roku 2005 bílý pomník s nápisem „Lesmistr Rudolf Hacker založil tyto lesní školky 1903“ a s vyobrazením Hackerova školkovacího stroje. Pomník vznikl ve Škodově ateliéru na Slezském Předměstí a od roku 1930 stál přímo ve školkách na Pouchově, odtud byl roku 1950 přemístěn do zahrady bývalé Hackerovy vily, roku 1970 na pouchovský hřbitov, a poté do novohradeckých lesů.

Jalovec virginský

V časopise Háj byl dále otištěn článek s názvem Virginský jalovec. Jedná se o vždyzelený strom nebo keř z čeledi cypřišovitě, který pochází z východní části Severní Ameriky. Jeho první exempláře byly v Evropě vysazeny v 17. století. V Čechách se pravděpodobně objevil teprve až na počátku 19. století, kdy byl zmiňován v botanické zahradě na zámku Hluboš (v 18. století nechal slezský hraběcí rod Hochbergů vystavět barokní zámek, obklopený botanickou zahradou a arborem, Hochbergové později zámek prodali a střídání majitelů vedlo k zániku této botanické zahrady). Tato botanická zahrada je považována za jednu z nejstarších botanických zahrad na území Čech. Přes hlubošský park se do Čech dostaly některé stromy z Ameriky a z Asie úplně poprvé. Jednalo se nejen o jalovec virginský, ale např. i o ginkgo biloba, cedr libanonský či jedlovec kanadský.

Jalovec virginský byl a je ceněn hlavně pro vonné, lososově červené dřevo, které je sice křehké, ale trvanlivé (dříve byl nazýván také jako červený cedr). Dřevo jalovce virginského bylo a stále je nejvíce využíváno k výrobě bedniček na doutníky či obyčejných tužek. Část byla určena k destilaci tzv. cedrového oleje (destilát připravovaný nejprve ze dřeva cedru libanonského, později jalovce virginského; používal se v mydlářství, parfumerii a jako imerzní tekutina v mikroskopii). Dřevem se také obkládaly stěny a vyráběl se z něho nábytek. Jeho větvičky se v Indii pálí jako kadidlo. *„Bezvětvé, čistopěnné dřevo je krásně červené s bílou blanou, velmi hledané a posud není znám žádný druh dřeva jako tento, který by tak výbornou látku k obalu jemných tužek poskytnul. Mimo to bývá větvemi hustě porostlé dřevo na parkety a k nejjemnějším truhlářským a soustružnickým výrobkům zpracováno a obzvláště pro příjemnou vůni ceněno.“*

Kopal

Strom kopalový, tak se nazývá velice zajímavý článek, který je důkazem toho, že se časopis Háj nevyhýbal ani exotickým tématům. Kopal je společný název většího množství druhů pryskyřic, které se od sebe liší v barvě, tvrdosti a rozpustnosti. Část z nich se sbírala na stromech, ze kterých prýští (jedná se o některé tropické a subtropické dřeviny rodů Agathis, Canarium, Copaifera, Hymenea atd.), to jsou tzv. měkké kopaly. Tzv. tvrdý kopal je zkamenělá subfossilní pryskyřice (jantar), která se sbírala a vykopávala ze země v místech, kde původně rostly kopalonosné stromy, nebo kam byly tyto stromy odplaveny. Na povrchu bývala zkamenělá pryskyřice pokryta neprůhlednou vrstvou, která se z ní odstraňovala oloupáním nebo vyvařením v louhu sodnatém. Odstraňováním této vrstvy se zabývali v některých přístavech Evropy, Severní Ameriky (Salem) a východní Indie (Bombaj).

Za nejlepší kopal byl považován zanzibarský, o kterém také pojednává článek v Háji. Mezi další patřily např. mozambický, angolský, kauri-kopal (kauri; maorský název pro damarón jižní rostoucí v současné době pouze na Novém Zélandu). Pryskyřice byla používána hlavně na výrobu kvalitních laků a fermeží a při výrobě šperků.

„Odhrnuvše kůru, našli jsme mezi ní a kmenem gumu (klovatinu) na mnohých místech v stavu tekutém. Z řezů udělaných pilou na větvích vytékala u větší hojnosti, taktéž, kde strom byl poraněn, nahromadilo se pryskyřovitě klovatiny značné množství. Miao nám vyprávěl, že jeho žena dostala tolar, že vyhrabala shnilou větev, která byla na zemi spadla. Stopy vyhrabování a kopání viděli jsme mohli na celé půdě, která nás obklopovala.“

Na závěr

V časopise Háj a jeho příloze Domácnost dále naleznete např. články Příspěvky k naší otázce vodní, Lesnictvo měst, Zvěř červená, Nejvýhodnější podmínky setby, O větrných hýbadlech, K dějinám honby a práva honebního, O rozboru zemin, Ochrana lesů, Pěstování dřevin u malostatkáře, Porovnání vlivů lesů lupenatých a jehličnatých na stav teploty a ozónu vzduchu, Školky, Lesy říše turecké, Zákon o znovuzalesnění Španělska.

Na závěr bych uvedla úryvek ze slov Jana Jedlovského, uvádějící šestý ročník časopisu Háj. „Nejvzácnějším předmětem na velkostatku není krásná zahrada, ani umělecké malby, řezby a drahocenné věci z kovu, nýbrž staré, silné, zdravé ještě stromy...Nejsou-li však tyto velicí ve svém porostu haluzovém a větvovém oživení opeřeném sborem zpěvným a neprochází-li se mezi jejich sloupovým korunovaným čtvernožec a jiné obyvatelstvo lesní, učiní na nás takový dojem, jako opuštěný, neobydlený velkolepý palác...“

Mgr. Jitka Hemelíková,
Archiv LČR

41. Evropské závody lesníků v klasickém lyžování

V letošním roce přijali lesníci z celé Evropy pozvání slovenských kolegů a prožili příjemný týden v Nízkých Tatrách, ve středisku Donovaly.

Od 8. do 14. února se 800 účastníků z 29 zemí Evropy účastnilo odborných lesnických exkurzí a zajímavostí po středním Slovensku, ale především je čekal sportovní program - trénink před závody, závody v běhu klasickou a volnou technikou se střelbou z malorážky a závody štafet.

Za zmínku stojí zajímavost letošního ročníku a rarita v celé historii. Pro nedostatek sněhu nebyla možnost vést trasu běhu přes střelnici, a tak střelba místo při závodě proběhla již den předem, bez běžek, závodní nervozity a zadýchání. Každý tak věděl, jaký případný handicap v podobě 40 vteřin za každý netrefený terč si veze s sebou. Českou republiku reprezentovala skupina 37 závodníků z různých lesnických institucí a podniků, státní správy i soukromého sektoru. Nutno podotknout, že se Češi neztratili a získali v různých kategoriích a disciplínách krásných 14 medailí (1-7-6).

Podniku Lesy České republiky, s.p. se sluší touto cestou poděkovat za podporu nejen reprezentujících zaměstnanců, ale celé výpravy z naší republiky. A jak dopadli zaměstnanci LČR?

Hanka Báčová, LS Loučná nad Desnou, 13. místo v klasice a 21. ve štafetách

Eva Kajzarová, KŘ Liberec, 5. místo v klasice, 6. v bruslení a 3. ve štafetách

Karel Znojemský, KŘ Jihlava, 54. místo v klasice a 39. ve štafetách

Michal Svoboda, LS Nové Město n.M., 7. místo v klasice, 17. v bruslení a 11. ve štafetách

Jirka Beran, LS Rychnov n. K., 2. místo v klasice, 10. v bruslení a 11. ve štafetách

Lukáš Vala, LS Janovice, 21. místo v klasice, 6. v bruslení a 11. ve štafetách

Zdeněk Melša, KŘ Hradec Králové, 3. místo v klasice, 4. v bruslení a 3. ve štafetách

Jirka Beran

LS Rychnov nad Kněžnou

Na LS Znojmo od dubin, akátů, k větrolamům

Znojmsko - ráj všech cyklistů, milovníků přírody, vína a historie leží při hranicích s Rakouskem. Slunné a úrodné nížiny, ovocné sady a proslulé vinohrady střídá malebná pahorkatina a hluboká lesnatá údolí několika řek. Tou nejslavnější je Dyje, kterou střeží několik mohutných hradů a romantických zámků.

Kolem hraničního toku Dyje s četnými meandry se rozkládá nejmenší národní park České republiky, Podyjí, se skalnatými i zalesněnými svahy, vřesovišti, unikátními lesostepmi a hustou sítí značených turistických cest a cyklostezek. Centrem regionu je Znojmo, druhé největší město Jihomoravského kraje, sídlo Lesní správy LČR, s. p. Znojmo a zároveň středisko vyhlášené vinařské oblasti.

Znojmská podoblast je jednou ze čtyř podoblastí vinařské oblasti Morava. Znojmsko leží v dešťovém stínu Českomoravské vrchoviny tvořené prahorními útvary, jejichž výběžky daly na mnohých místech, hlavně v severní části, vzniknout kamenitým půdám význačným pro pěstování Ryzlinku rýnského a Veltlínského zeleného. Znojmo bylo vždy význačným vinařským střediskem. Dokládá to spleť dlouhých chodeb vinných sklepů přímo pod městem. V blízkosti města se táhnou prvotřídní viniční polohy od Kraví hory směrem na Hnánice se štěrkovým podložím překrytým místně spraší, případně i s polohami jílu.

Lesní správa Znojmo hospodaří v lesích LHC Znojmo na katastrální výměře 108 900 ha, plocha PUPFL činí 14 937 ha. Rozkládá se na území Jihomoravského a Jihočeského kraje a kraje Vysočina. Lesní správa je organizačně rozčleněna na 10 revírů. Lesním správcem a mým ochotným průvodcem je pan Ing. Petr Hurych.

Lesní správa Znojmo se nachází v přírodních lesních oblastech Předhoří Českomoravské vrchoviny, kde je nejvíce zastoupeným půdním typem kambiem a v PLO Jihomoravské úvaly v údolní nivě řeky Moravy a jejích přítoků Dyje, Jihlavy a Svratky, kde převažují fluvizemě. Součástí LS Znojmo je i Vranovská přehrada s více než 2000 chat.

Pohled na Znojmo od Hradiště

V Předhoří Českomoravskévrchoviny se projevuje zmíněný srážkový stín Českomoravské vrchoviny, který graduje směrem k východu. Například v okolí Znojma při průměrné teplotě 8,8 °C bývá průměrně jen 464 mm srážek. Zimy jsou však velmi suché a relativně chladné. Říční údolí charakterizují teplotní inverze střídající se s extrémně teplými a suchými polohami na jižních svazích. Oblast jihomoravských úvalů má většinou charakter měkkého luhu a patří sem soustava větrolamů.

Ve věkové struktuře lesů je výrazné zastoupení 1. věkového stupně a výrazně podnormální jsou 3. až 6. LVS. Z dřevin je nejvíce zastoupen dub zimní 26 %, smrk 22 %, borovice 20 %, lípa 5 %, habr 5 %, modřín 4 %. Při obnově lesa se výrazně prosazuje přechod k podrobnému způsobu hospodaření za využití přirozené obnovy zejména dubu a buku. Na území LS je několik semenných sadů borovice a modřínu.

Úživnost honitbě v důsledku převahy listnatých dřevin a vysokému zastoupení 1. věkového stupně, stejně jako rozvinuté zemědělství umožňuje udržet poměrně vyšší stavy spárkaté zvěře. Vyskytuje se zde zvěř vysoká, dančí, srnčí, černá a mufloní. Protože však lesnatost krajiny je nízká (pouhých 13%), v zimním období, kdy v lednu a únoru zpravidla napadne sníh, stahuje se zvěř do lesních porostů. Tím se zvětšují náklady na opatření proti škodám zvěří.

Na území LHC Znojmo nezasahuje žádná CHKO, LS sousedí s Národním parkem Podyjí. Nacházejí se zde však na území Jihomoravského kraje přírodní rezervace Karlov, Tisová stráň, Bílý Kříž, Růžový vrch, Podhradské skály a U Doutné skály a přírodní památky Oleksovická mokřina a Pod Šibeničním vrchem. Území Jaroslavických rybníků je ptačí oblastí. Je tvořeno soustavou dvou velkých a šesti malých rybníků se zbytkem lužního lesa v okolí řeky Dyje. Jaroslavické rybníky mají význam především jako hnízdiště ptáků a tahová zastávka. Velmi významná je kolonie kvakošů nočních. Na území kraje Vysočina se nacházejí PR Habrová seč, U Lusthausu, Černá blata, Suchá hora a Suché skály, na území Jihočeského kraje PR Kysibl.

Mladý revírník je dlouholetým starostou

V lesoparkovém areálu v blízkosti hradu Bítova, kam jsme s panem lesním správcem a revírníkem zavítali, je uváděn jako nejstarší objekt Slaměný most, bohužel v současnosti s propadlou klenbou. Stojí na Hraběcí stezce nad údolím říčky Želetavky. Byl postaven v době kolem roku 1062. Kolem jeho názvu se traduje několik verzí. Na jeho vozovku prý byla pokládána sláma, která byla před příchodem nepřátel k hradu zapálena. Pravděpodobnější verze hovoří o tom, že na most položená sláma tlumila nárazy kol panských kočárů při jejich průjezdu po mostě. Dva nosné kamenné pilíře původně nesly dřevěnou konstrukci mostu. Za panování hraběcího rodu Daunů byl ve druhé polovině 19. století most s největší pravděpodobností stavebně romanticky upraven. Byla dozděná kamenná čela a vložen kamenný oblouk. Objekt stojí v lesním porostu na území, které spravuje Lesní správa Znojmo, revír Chvalatice, na rekreační trase vedoucí na vyhlídku na Bítov, k Jezírku lásky a Allfredovu křížku, které již lesníci nechali upravit. Je tedy logické, že z Programu 2000 chtějí opravit i Slaměný most, který by usnadnil k nim přístup turistům i cykloturistům.

Revír Chvalatice, Jezírko lásky

Zmíněné lesní Jezírko lásky bylo donedávna bez vody a zarostlé. Původně na něm býval ostrůvek s romantickým dřevěným altánkem, ve vodě rostly lekníny. Lesní správa dala jezírko vyčistit, opravit hráz a na ní postavila altánek k odpočinku. Allfredův kříž byl postaven na památku dítěte, údajně z rodu Daunů, které podle jedné verze bylo v druhé polovině 19. století uneseno kočovnými cikány, podle druhé verze bylo zabito bleskem. Také tento kříž nechali lesníci opravit.

Od roku 1996 do konce března roku 2008 působil v lesích tohoto revíru lesník Petr Bartes, rodák z tohoto kraje, z Jemnice. Vyrůstal v lesnickém prostředí, oba jeho rodiče byli lesními dělníky. Má správný cit pro les a jeho estetiku. V době jeho působení byla na revíru Chvalatice dokončena v roce 2007 první lesnická naučná stezka na LS Znojmo i další zmíněné objekty. Je jedním ze tří vyškolených lesních pedagogů na lesní správě, spolu s Ing. Přemyslem Voborníkem a Ing. Bronislavem Plačkem. K lesní pedagogice využívají i naučnou stezku. Například v roce 2008 v červnu se spolu se všemi kolegyněmi a kolegy z LS Znojmo podílel na přípravě a realizaci Dne s LČR. Tehdy

za lesníky přijelo na 90 dětí ze ZŠ Šumná a Višňové. Nyní pan revírník Bartes působí na revíru Štítary. S podporou lesní estetiky pokračuje i tam. V trianglu mezi lesními cestami pod nejvyšším vrchem Lesní správy Znojmo Suchou horou (571 m n. m.) na místě, kde se odedávna říkalo U tří jedlí, ale jedle zde už dávno nestály, vysadil do trojúhelníkového dřevěného plůtku dvě jedle obrovské a jednu „konkolorku“. Má záměr zde nechat postavit dřevěný altánek.

Revír Chvalatice, zastavení U rotundy na naučné stezce

Pan revírník Petr Bartes patří k těm lesníkům LČR, kteří se kromě své práce věnují i veřejným záležitostem. Od roku 1998 je starostou obce Chvalatice. V této funkci se snaží vnést trochu života do této nevelké obce o 103 stálých převážně starších obyvatelích, v katastru je 279 chat. Mezi zastupiteli jsou převážně mladší lidé, kteří společně uspořádají ročně na 12 kulturních a společenských akcí. Snaží se tak i stmelit místní obyvatele s chalupáři a chataři. V době působení pana Bartese obec nechala přivést plyn, opravit chodníky a opravit budovu obecního úřadu. Na místě bývalého zemědělského družstva rozvodné závody vybudují elektrárnu na solární energii, což přinese nemalé výhody také obci.

Po lovecké stezce bítovských pánů

V okolí hradu Bítova vybudovaly LČR, s. p., Lesní správa Znojmo, na revíru Chvalatice lesnickou naučnou stezku „Lovecká cesta bítovských pánů“, po trase historické cesty někdejší loveckým revírem Jindřicha hraběte Dauna (1836 - 1890) z Chvalatic k hradu Bítov.

Stezka začíná na návsi obce Chvalatice, odkud nás provázel revírník Petr Bartes. První historická zmínka se váže k roku 1498, kdy je obec „Chvaletice“ zahrnuta ve výčtu statků a vesnic náležících hradu Bítovu. K bítovskému panství pak Chvalatice patřily až do zrušení vrchnostenské správy. Šlo o národnostně smíšené česko německé území, ale v obci Chvalatice až do konce II. světové války dominovalo německy hovořící obyvatelstvo.

Hrad Bítov

Kamenný altán, zvaný Rotunda, v lesní lokalitě Obora je torzo novogotického objektu zřejmě z druhé třetiny 19. století, kdy bítovské panství včetně Chvalatic vlastnil Jindřich hrabě Daun (1836 - 1890). Altán se nazýval Heinrichsruhe, tedy Jindřichovo odpočívadlo. Historická funkce byla s největší pravděpodobností lovecká, sloužící bítovským hradním pánům.

Na další zastávce naučné stezky stojí památný buk lesní. Mohutný strom zasazený asi v polovině 19. století, kdy zdejší lesní pozemky vlastnil bítovský Jindřich hrabě Daun. Obdobný velikán buku lesního se nachází na lesoparkovém návrší severovýchodně od bítovského hradu v lese Břeskovci na konci kratší cesty. Oba záměrně vysazené stromy dokladují tehdejší obdiv k přírodě a snahy o krajinářskou kompozici. Na kmeni jsou zacelené jizvy patrně po úderech blesky. Z tohoto přírodního titánského souboje zatím vyšel nestor buku lesního vítězně. Pod bukem postavili lesníci altán.

V údolí Pekárenské strouhy stávala Stará pila. Dnes je na jejím místě torzo s bývalým zarostlým rybníčkem a náhonem. V současnosti ale rybníček a náhon opravuje Správa toků LČR Brno. Nejspíš pila na vodní pohon sloužila svému účelu ještě v první polovině 19. století. Zřejmě podlehl konkurenci modernějších pil poháněných parními stroji a byla opuštěna. Ze zdejšího kamenolomu byl těžen stavební materiál pro stavbu pilířů obou nedalekých přehradních mostů v letech 1933 až 1934. Z kamenolomu klesala roklí podél potoka úzkokolejná dráha, vedoucí k polím na Chřástce u řeky Dyje až ke staveništi mostu pod Cornštejnem. Další zastavení stezky stojí na vyhlídce na hrad Cornštejn a rekreační areál Horka.

Na Kuchařovicích je království dubu

Severně od Znojma se rozprostírá revír Kuchařovice, na němž působí revírník Josef Patočka. Na tomto revíru, který má výměru 1492 ha lesa, je zastoupeno 60 % dubu, 22 % borovice, 11 % akátu a 5 % modřínu. V lokalitě Ruda, kde se v minulosti opravdu těžila železná ruda, jsme viděli rozsáhlé zmlazované porosty dubu. K postupné přirozené obnově porostů bylo využito semenných roků 1996 a 2002. Na velkých plochách s dubovým zmlazením jsou různé odstupňované fáze obnovy.

Revír Kuchařovice, jedna z rozčleňovacích linek v dubovém zmlazení

Veřejnost má velký zájem o dřevo ze samovýroby. Po této těžbě samovýrobci les vyčistí, uklidí klest. Samozřejmě se jim musí revírník soustavně věnovat. Za ušetřené peníze mohla lesní správa například vloni nechat drtičem udělat 38 km rozčleňovacích linek na plochách s dubovým zmlazením. Lesy revíru Kuchařovice jsou téměř celé zařazeny do ptačí oblasti Natury 2000, revírník se taky jako lesní pedagog věnuje dětem. Pořádají se zde Dny s lesy, děti pečují o upravenou studánku V Ousaze. V lokalitě Starý hrad na úbočí nad potokem Únanovka probíhají archeologické výzkumy. V lese jsou odkryty valy a základy staveb, v porostu jsou mohyly. Na revíru Višňové nám pak revírník Ing. Miroslav Vališ ukázal u bývalé vodní tvrze Pustý zámek památné duby staré kolem 600 let.

Revír Kuchařovice, archeologické výzkumy v lokalitě Starý hrad

Vyplatí se pěstovat i akát

Revír Lechovice o výměře 1280 státního lesa a 500 ha s výkonem OLH se rozkládá na severovýchodě lesní správy. Zkušený revírník Břetislav Karas nás informoval o zajímavostech při obnově lesa v společenstevní oboře Pravice, která se svými 299 ha rozkládá na jeho revíru nedaleko Hrušovan nad Jevišovkou. V oboře je chovaná zvěř daňčí a mufloní. Z dřevin je zastoupeno 90 % akátu, zbytek dub, jasan a olše. Lesnický je nutné pracovat i s akátem. Lesní správa v oboře hospodaří na 150 ha lesa a dle platného LHP se má obnovit během jeho platnosti celých 110 ha! Některé porosty akátu byly proto již zaploceny v blocích a "pyžamovitě" mýtně smýceny během pouhých dvou let. Nejdůležitější je, aby byla chemicky potlačena buřeň a nevznikly drny, pak je akátové zmlazení spontánní. Ne revíru vykazuje jen za loňský rok 11,5 ha přirozeného zmlazení, z toho je 8 ha v oboře.

Dřevo z těžby akátu patří dodavateli prací – firmě Uniles Rumburk, a. s. O akát je mezi zpracovateli zájem, kulatina se vyváží do Rakouska. U nás se z akátového dřeva vyrábějí například sloupky do vinohradů, i do lesních oplocenek. Nepodléhá hnilobě.

Revír Lechovice, obnova porostů akátu

Větrolamy na Znojmsku budou obnovovány

V roce 2007 vypracoval LHProjekt a.s. Brno pro Lesní správu Znojmo pilotní projekt s názvem „Obnova kriticky ohrožených větrolamů na vlastních pozemcích ČR s právem hospodaření státního podniku LČR, se zaměřením na půdoochrannou a protierozní funkci“.

LS Znojmo obhospodařuje taky 364 ha větrolamů! Ty jsou tvořeny směsí listnatých dřevin, kde převažují měkké listnáče. Dosahují vrcholu své životnosti, rozpadají se a přestávají plnit půdoochrannou a krajínotvornou funkci.

Cílem projektu je obnova a údržba větrolamů ve třech letech se zaměřením na změnu druhové skladby tak, aby se zvýšila životnost větrolamů a jejich funkce. Území leží v Dyjskosvrateckém úvalu, oblast tvoří téměř výhradně pole. Celé území je silně odlesněné. Lesní porosty se nacházejí v jednotlivých malých částech a ve větrolamech. Převládají západní a severozápadní větry. Jedná se o

území teplé oblasti s mírnou zimou, kde 15% větrů způsobuje v době odkrytí půdy silnou větrnou erozi a vysoušení půdy. V některých částech území se dříve nacházely rozsáhlé plochy vinic, které byly po 2. světové válce odchodem původního obyvatelstva a následným způsobem hospodaření zlikvidovány.

Pro projekt obnovy větrolamů byly vytipovány větrolamy v nejhorším stavu v jihovýchodní části LS Znojmo na katastrálních územích obcí Čejkovice, Hevlín, Hodonice, Křídlovky, Micmanice, Oleksovice, Prácheň a Velký Karlov.

Předpokládaný záměr s trvalou funkcí větrolamů byl částečně narušen volbou nevhodných dřevin při jejich zakládání. Jedná se o zavádění topolů, z velké části na nevhodných stanovištích, jako dřeviny s relativně krátkým obmýtím, ve směsi s ostatními listnáči a keři. Byla zde zřejmá snaha dosáhnout prostřednictvím rychle rostoucí dřeviny co nejrychleji požadovaného pozitivního účinku větrolamů.

Již v minulosti docházelo k problémům s asanační těžbou a obnovou v 6 – 25, ojediněle 50 m větrolamech. Na šterkopiscích Znojemska docházelo hlavně v úzkých větrolamech k odumírání topolů tvořících střed pruhů, případně celou etáž nad keři. V mnohých případech zůstává pouze keřové patro k okraji hustě zapláštěné. Ztrátou výškové členitosti je tedy značně snížena účinnost větrolamů.

Jiná situace je na stanovištích v živné řadě s mírným sprašovým překryvem. Zde topoly ve směsích i v monokulturách přicházely do mytní zralosti. Ve směsích to mělo za následek předrůstání topolů a vyklánění z přímého vzrůstu vlivem vnitrodruhové konkurence v koruně nad ostatní druhově vhodnější listnáče. Bylo stanoveno, že v případě životaschopnosti potlačované etáže bude nutno tento stav řešit okamžitou redukcí topolů v rámci výchovného zásahu – plynulou změnou druhové skladby a v případě topolových monokultur začít u některých porostů s obnovou nejen z důvodů mytní zralosti. Tyto zásahy se ale v minulosti prováděly ve velmi malé míře, takže dochází ke spontánnímu usychání přestálých topolů. V minulosti byla řada větrolamů navržena k předčasné obnově i z důvodu poškození velkoplošným letecky prováděným ošetřením zemědělských kultur.

Postoj zemědělců k větrolamům byl v minulosti převážně negativní. Projevovalo se to ořezem větví v okrajích větrolamů, v mnohých případech ve svévolném snižování šířky větrolamů při orbě, a vůbec v žádostech o zrušení větrolamů. Objevily se případy vandalství, kdy do větrolamů byl navážen komunální odpad. Na druhou stranu byly zaznamenány i žádosti o vypracování projektů k založení nových větrolamů, většinou podmíněné škodami větrnou erozí na zemědělských kulturách. Nová výsadba větrolamů však narážela na množství překážek. V poslední době, kdy proběhl proces navrácení lesních i zemědělských pozemků původním vlastníkům, je situace ještě problematictější. Často se majetkové poměry mění již po několika metrech a situace zůstává i nadále nejasná. Proto je třeba využít stávající státní držby a do budoucna plánovat pozemkové úpravy a kompletaci větrolamů tak, jak je úkolem pozemkových úřadů.

Za minimální šířku větrolamů projekt považuje 15 m, průměrně by mělo být dosaženo výšky 18 m. Větrolamy budou obsahovat 1 řadu keřů, vedle nich z vnitřní strany po jedné řadě dřevin středního patra a mezi nimi 3 a více řad dřevin hlavního patra.

Jako hlavní dřevina větrolamů do hlavního patra byl stanoven dub zimní s jednotlivou až skupinovou příměsí jasanu ztepilého, dubu letního, dubu ceru a třešně ptačí. Jako dřeviny nižší střední etáže bude

použita lípa srdčitá, lípa velkolistá, javor mléč a habr obecný, v menší míře moruše bílá a černá, hrušeň planá a javor babyka. Dřeviny keřového patra budou zastoupeny především brslenem evropským, ptačím zobem evropským, přimíšena bude svída krvavá, hloh obecný, líska obecná, krušina olšová, řešetlák počistivý, klokoč zpeřerný, kalina obecná a další.

Projekt byl umístěn v systému fondů EU.

I v lesnictví je nutné se věnovat včelám

Les je živý organismus, který žije díky návaznostem všech svých součástí. Samozřejmě v něm mají nezastupitelnou úlohu také včely. V nepříliš dávné minulosti bylo pravidlem, že snad u každé hájovny stály úly. Jedním ze středisek bývalých lesních závodů státních lesů bývaly včelnice. Bohužel včelařství u nás za posledních dvacet let se zdá být na ústupu. Starší včelaři i lesníci postupně pomalu odchází, mladých příliš nepřibývá a les přece včely také potřebuje! Na lesní správě působí jako revírník na revíru Lančov pan Oldřich Brož. S včelařením začal se svým tátou jako chlapec, věnoval se mu do patnácti let. Potom přišly jiné zájmy a starosti. Ale před třemi lety se k němu znovu vrátil. **Na otázku co ho přivedlo k rozhodnutí chovat včely odpověděl:**

„K takovému rozhodnutí je asi potřeba aby člověk dozrál. Aby dokázal pochopit zákonitosti a vztahy včelího společenství, aby se s včelami sblížil. Když tomuto člověk propadne, není cesty zpátky. Mně k tomuto rozhodnutí napomohl i dar třiceti včelstev od známého, který s chovem včel končil.“

Lesník a včelař Oldřich Brož

Když jsme se setkali předloni, situace ve včelařství byla příznivá, bylo i dostatek až nadbytek medu.

Co se stalo v loňském roce?

„Před dvěma lety se opravdu ani nevyplatilo dávat med do výkupu kvůli nízké ceně. Loni postihla oblast na jižní Moravě, zejména v okresech Znojmo, Břeclav a Hodonín, tedy převážně v příhraničí s Rakouskem, varoáza. V Rakousku se totiž prevenci proti ní příliš nevěnují. Včelaři přišli v průměru o polovinu včelstev. Přes veškerou péči jsem z 28 včelstev přišel o 10. V důsledku úbytku včelstev

narostla i výkupní a prodejní cena medu několikanásobně. Pokud by tedy někdo chtěl začít s chovem včel, v této době má dobrou příležitost.“

Jak je možné proti varoáze bojovat?

„Existuje povinná léčba dvakrát do roka nátěry zavíčkovaného plodu kyselinou mravenčí, které se provádějí po vytočení medu od konce srpna do konce listopadu.“

Jakou úlohu mají včely v lese?

„Zejména opylují květy lesních dřevin, sezóna začíná například třešní ptačí, pokračuje javorem, lípou, akátem a podobně. V lesním porostu je velké množství medonosných bylin, od sněženky brzy na jaře po mateřídoušku a diviznu ke konci léta. Včely opylují i množství vzácných a chráněných rostlin, například koniklece.“

Máte v rodině ve včelařství následovníka?

„Mám tři syny, kteří se věnují lesnictví. Nejstarší syn, Petr, pracuje v lese jako dělník, prostřední, Oldřich, po absolvování lesnické fakulty je stejně jako já revírníkem a nejmladší syn Pavel, je studentem lesnické fakulty. A právě ten prostřední syn, revírník, mi s chovem včel pomáhá.“

Děkujeme za rozhovor.

Jiří Junek

Realizované a připravované stavby ST Brno

Na území Lesní správy Znojmo působí Správa toků – oblast povodí Dyje v Brně. Řadu staveb realizuje v turisticky atraktivních místech Podyjí.

Hrazení strží nad Granátovou zátokou

Ve dvou stržích nad Granátovou zátokou Vranovské přehrady v k.ú. Onšov na Moravě, okres Znojmo docházelo k jejich zahlubování a stržové erozi. V době přívalových srážek bylo velké množství splavenin transportováno do údolí a následně pak do zátopy přehrady. Tomuto nepříznivému jevu bylo třeba zabránit.

V rámci hrazenářských opatření byla v hlavní strži vybudována klenutá kamenná přehrážka (železobetonové jádro s kamenným obkladem), v boční strži kaskáda 3 srubových přehrážek. Tato stavba byla realizována na konci roku 2007 firmou Michal Bezega- Begastav Těšetice a hrazena z vlastních zdrojů LČR, s.p.

V blízkosti přehrážek byla instalována informační tabule. V letošním roce hodláme ještě u stavby vybudovat dřevěný altán, neboť tato oblast je zejména v letních měsících hojně navštěvovaná rekreanty a turisty. Ti se již v současnosti zajímají o informace o stavbách uvedených na tabuli.

Retenční nádrž v lese u Bítova

Stavba je situována v místě zaniklého historického lesního rybníka neznámého stáří, jehož původní funkcí byla akumulace vody pro pohon pily. Podle stáří porostů v zátopě rybníka je doba zániku odhadována na začátek minulého století i dříve. Ochranu rybníka patrně zabezpečoval nouzový přeliv situovaný v místě levobřežního zavázání hráze. V místě přelivu postupně vznikala rozsáhlá průrva, která vyvolala i vznik rozsáhlé nátrže v levém svahu údolí pod tělesem hráze. Hloubka průrvy je v úrovni stávajícího dna nádrže a průrvou protéká Bítovský potok. Zásobní prostor je prakticky zcela zanesen a byl v minulosti součástí lesního porostu. Podél levého břehu rybníka je situována lesní odvozní cesta využívaná i vlastníky rekreačních objektů na břehu vodní nádrže Vranov.

Koncepce navržených opatření je dána místními podmínkami zájmového území. Cílem opatření je obnovením retenční nádrže zvýšit retenční a akumulační schopnost území a posílit ekologicko stabilizační funkce krajiny. Záměrem je při obnově vodního díla zachovat původní charakter nádrže – maximálně blízký a do území zapadající blížící se historickým tzv. selským nádržím.

V současné době probíhají stavební práce na stavbě retenční nádrže, které spočívají v sanaci průrvy, v úpravě hráze, ve vybudování výpustného objektu s požerákem, bezpečnostního přelivu a v úpravě zátopy. Požerák bude výhradně sloužit pro vypouštění nádrže, jako odpadu se využije část historického náhonu pily. Běžné průtoky budou převáděny bezpečnostním přelivem.

Tato stavba bude hrazena z dotací a to z § 35 lesního zákona. Jde o stavbu ve veřejném zájmu a provádí ji firma Holcner & spol., s.r.o. Lysice.

Realizací stavby dojde k vytvoření podmínek pro zachování a zlepšení významného biotopu, ke zvýšení biologické rozmanitosti funkčního lokálního biokoridoru a biocentra. Dojde k obnovení všech plnohodnotných funkcí rybníka (biologické, krajinné, vodohospodářské). Vytvoří se podmínky pro další rozvoj vodních i mokřadních společenstev. Zpomalí se odtok vody z povodí, dojde k zadržení vody v krajině. Nádrž zůstane v krajině hodnotným prvkem, bude přispívat ke zlepšování kvality vody v povodí. Tato lokalita je součástí lesnické naučné stezky LS Znojmo.

Retenční nádrž na k.ú. Stálky

Tato retenční nádrž bude situována na bezejmenném pravostranném přítoku Dyje v km 207,1. Tento tok pramení v Rakousku, je dlouhý cca 2,5 km, má průměrný spád 4% a je typickou neupravenou štěrkonosnou bystřinou. Vyznačuje se velkým kolísáním průtoků a výrazným transportem splavenin. Cílem je vybudovat retenční nádrž a tím zvýšit retenční a akumulační schopnost území a posílit ekologicko stabilizační funkce krajiny.

Stavba bude spočívat ve vybudování zemní hráze, výpustného zařízení se železobetonovým požerákem přístupným dřevěnou manipulační lávkou, dále pak ve vybudování lichoběžníkového bezpečnostního přelivu. Ochranu nádrže před zanášením zabezpečí retenční srubová přehrážka

situovaná cca 20 m nad koncem maximálního vzdutí nádrže. Pro zvýšení členitosti vodního biotopu je pod hrází retenční nádrže navržen drobný mělký mokřad. Vzdutí hladiny vody v mokřadu bude dosaženo vybudováním balvanitého skluzu v korytě neupraveného toku cca 35 m pod hrází nádrže. Tato stavba bude rovněž hrazena z dotací - § 35 lesního zákona.

Výše uvedené stavby prospějí i estetice lesa.

Úprava levostranného přítoku Želetavky

Stavba je navržena jako součást protipovodňových opatření pro zamezení vybřežování toku při průtoku povodňových vln a pro zmírnění erozní činnosti v toku. Potřeba provedení úprav na vodním toku byla vyvolána přímým ohrožením přilehlých nemovitostí a místních komunikací v intravilánu obce Zblovce. Celková délka navržených úprav je 223 m. Koryto toku nebude směrově měněno, bude však měněno spádově. Na toku je navrženo 5 spádových stupňů výšky od 0,30 m do 0,90 m a 5 výztužných úrovnových pasů. Koryto toku bude prohloubeno, podélně upraveno kamennou rovinaninou, zdivem a dlažbou z lomového kamene, budou odstraněny nekapacitní propustky a nahrazeny kapacitními.

Stavba bude realizována v letošním roce po přidělení finančních prostředků z MZe z dotačního programu 129 120 – „Podpora prevence před povodněmi II“.

Protipovodňová opatření u Podhradí

Další protipovodňová opatření připravuje ST Brno u Podhradí nad Dyjí na Znojemsku. Křeslický potok, který při povodních roku 2006 napáchal kromě rozlité Dyje v této lokalitě také nemálo škod, čeká letos druhá etapa budování protipovodňových opatření. Financovaná bude jako etapa první, tzn. z prostředků MZe a LČR, s.p..

Pětice přehrázek s délkou od dvaatřiceti do bezmála osmatřiceti metrů, výškou až tři metry zajistí retenční prostor v objemu devíti tisíc kubických metrů. Poslouží k ukládání naplavenin i ke zpomalení přívalu dešťové vody. Cena díla bude přibližně 10 milionů korun.

Stavba bude zahájena ihned po přidělení finančních prostředků z ministerstva zemědělství.

Druhá etapa naváže na první část prací, ve kterých se proměnil zhruba kilometrový úsek vodního toku před jeho ústím do Dyje. Koryto toku bylo v maximální možné míře směrově i výškově upraveno a tím stabilizováno. Bylo opevněno kamennou rovinaninou a levobřežní opěrnou zdí v místech přilehlé komunikace. V místě přechodu komunikace přes tok byl vybudován brod z kamenné dlažby a pět příčných objektů – kamenných pasů a prahů. Současně drátokamenná retenční přehrážka na konci úpravy zamezila transportu splavenin do vyčištěné části toku.

Úpravu v hodnotě 5,6 milionů korun ze 75 procent uhradilo z programu protipovodňových opatření Ministerstvo zemědělství ČR. Zbylou část uvolnily Lesy ČR, s. p., z vlastních zdrojů. Investici vítá také starosta obce Podhradí Petr Čálek.

Z informací správkyně toků Ing. Miloslavy Kudličkové a vedoucího ST Ing. Aleše Reitorala

Jiří Junek

23. ročník soutěže „Lesnická všestrannost“

V tomto roce se v dubnu, přesněji od 13. do 18. dubna, bude konat soutěžní klání družstev i jednotlivců z lesnických fakult celé Evropy. Akce, na které si budoucí profesionální lesníci mohou ověřit své znalosti a poměřit své schopnosti, se bude konat na Školním lesním podniku Masarykův les Křtiny pod záštitou pana děkana doc. Dr. Ing. Petra Horáčka. Předem dobře připravený soutěžní program se skládá z rozličných disciplín a to jak praktických jako např. střelby, lesnická taxace nebo práce s motorovou pilou, tak také teoretických, kde soutěžící poznávají přírodniny, vybrané z položek, obsažených v předem předloženém seznamu. Patří sem zejména poznávání druhů zvěře, pobytových znaků, druhů dřev, rostlin, stromů, hmyzu apod. Celá poznávačka probíhá současně s orientačním během, přičemž se nikdo nemusí bát, že by to běžel bez přestávky. Poznávačka je totiž rozdělena do několika částí, které jsou současně i zastávkami.

Vítězové Lesnické Všestrannosti 2008

Zatím se nám přihlásila družstva ze Slovenska, Polska, Francie, Slovinska, Finska, Rumunska, Bulharska, Ukrajiny a Srbska a určitě se nám podaří sestavit výborné družstvo ze studentů LDF v Brně. Již tento předběžný výčet slibuje výbornou soutěžní atmosféru a vysokou úroveň soutěže.

Jediný problém, který organizační tým v současné situaci trápí, je nezájem sponzorů o podporu takového mezinárodní soutěže. Proto prosím, pokud by jste měli zájem jakkoliv pomoci jste vítání s otevřenou náručí! Pokud nemůžete pomoci finančně či věcně, přijďte aspoň podpořit český tým přímo v průběhu soutěže.

Bc. Pavel Prašivka

LDF MZLU Brno

pavelprasivka@gmail.com

Kurs lesní pedagogiky v Hranicích na Moravě

Ve dnech 2. -6. března proběhl v Hranicích n. M. základní kurs lesní pedagogiky, který pořádá místní Střední lesnická škola ve spolupráci se Sdružením lesních pedagogů ČR.

Sešla se nás více než třicítka adeptů na funkci kvalifikovaného lesního pedagoga, s různými zkušenostmi s prací s dětmi, někteří úplně bez nich. Nejpočetnější skupinou byli zaměstnanci LČR, své zástupce tu měl i ÚHÚL, VLS, městské a obecní lesy apod.

Málokdo ale tušil, do čeho vlastně jde. Kdo čekal nudné školení, byl nakonec asi hodně zklamaný. To, co se po zahájení rozpoutalo, byl pravý opak. Jedna zajímavá přednáška střídala druhou, nakoukli jsme do světa psychologie, pedagogiky, naučili jsme se, jak děti správně motivovat a vést. To, co bylo za dny přednášeno v učebnách, jsme následně zhodnotili při praktické přípravě i vlastní realizaci pedagogických aktivit v lese s dětmi. Dva dny jsme tak strávili na Školním polesí ve Valšovicích, kde lesní pedagogice slouží i zdařilá naučná stezka.

Odměnou nám byly spokojené tváře dětí, ale i zkušených pedagogů, kteří bedlivě sledovali, jak se svou novou rolí vyrovnáváme. Prospěli jsme všichni, a to hlavně zásluhou perfektního výkonu všech přednášejících, dobře stravitelnou a populární formou výkladu a hlavně celkově skvělou atmosférou kursu. Všichni byli naladěni na stejnou notu a myslím, že jsme i my byli vyučujícím pozornými žáčky. Po zdárné zkoušce nás čekal výlet ke Hranické propasti s odborným výkladem a zajímavé zážitky z nočního arboreta. Co na tom, že nás celý týden provázelo nevlídné předjarní počasí. Domů se nikomu nechtělo, tak silně na nás zdejší prostředí zapůsobilo. Velký dík tak patří všem, kteří se o nás v Hranicích starali, jejich nadšení pro věc je minimálně následováníhodné.

To, jak zhodnotíme nabyté zkušenosti, je teď jen na nás. Lesní pedagogika je tou správnou a smysluplnou cestou, chceme-li úspěšně vychovávat mladou generaci a prezentovat co nejlépe les, naše pracoviště. Tím pádem má LP úspěšnou budoucnost stále před sebou.

Petr Bláha,

LS Litoměřice

Foto: archiv SLŠ

Ochrana lesa proti škodlivým činitelům

Dne 10. února 2009 uspořádaly Lesy ČR, s.p., LS Jeseník ve spolupráci s Jesenickou lesnickou společností a Lesní Ochrannou Službou VÚLHM Strnady v.v.i. regionální seminář na téma „Ochrana lesa proti škodlivým činitelům“, který se konal v Penzionu Richard v Bělé pod Pradědem.

LS Jeseník zajistila organizační část semináře, o odbornou stránku se postarali zaměstnanci Lesní Ochranné Služby VÚLHM Strnady v.v.i. (LOS), jmenovitě Doc., Ing. Jaroslav Holuša, Ph.D., Ing. Milan Švestka, DrSc. a Ing. Jan Lubojacký.

Po úvodním slovu Doc., Ing. Jaroslava Holuši, Ph.D., podal Ing. Jan Lubojacký informaci o Lesní Ochranné Službě. Seznámil přítomné se vznikem, historií, organizací a aktivitami LOS pro vlastníky lesů, MZe a státní správu lesů. Z aktivit Lesní Ochranné Služby lze vzpomenout například poradenskou, školící, metodickou a expertní činnost, sledování a evidování škodlivých činitelů a pořádání seminářů.

Následně Doc., Ing. Jaroslav Holuša, Ph.D., pohovořil o kalamitních škůdcích, především o lýkožroutu smrkovém a jeho bionomii, včetně nových poznatků. V další přednášce Ing. Milan Švestka, DrSc., shrnul vývoj kůrovcových těžeb za období 2007 a 2008 v rámci celé ČR a upozornil na možný vývoj kůrovce v roce 2009. Dále se věnoval ochraně lesa proti kůrovcům, zejména preventivní činnosti a způsobům ochrany proti kůrovcům.

V závěru vystoupil Doc., Ing. Jaroslav Holuša, Ph.D., s informací o závěrech výzkumného úkolu se zaměřením na lapáky, který Lesní Ochranná Služba prováděla pro Lesy České republiky, s.p. a podal informace o lýkožroutu modřínovém.

Celkem se této odborné akce zúčastnilo 44 posluchačů z řad LČR, s.p., Lesní správy Jeseník, Javorník, Hanušovice a Loučná, státní správy lesů při MěÚ Jeseník, Města Zlaté Hory, Obcí Bělá pod Pradědem a Česká Ves, dodavatelů prací PL TRADE s.r.o., České inspekce životního prostředí a Chráněné krajinné oblasti Jeseníky. Účastníci semináře se kromě připomenutí základů ze života kůrovců a zásad ochrany lesa dozvěděli i nové poznatky z výzkumů na poli ochrany lesa proti kůrovcům.

*Ing. Jiří Přáček, Ph.D.,
lesní správce*

Setkání Správy CHKO Jeseníky s Lesy ČR, s.p.

24. února 2009 uspořádali pracovníci Správy CHKO Jeseníky setkání se zástupci organizačních jednotek podniku Lesy ČR, hospodařících na území této chráněné krajinné oblasti.

Důvodem tradiční schůzky bylo projednání aktuálních otázek vztahů ochrany přírody a lesního hospodářství. Prezentace Ing. Halfara a Mgr. Chlapka se týkala především těchto témat: reakce LČR, s.p., na návrh OOP na obligatorní převod práva hospodařit k lesním pozemkům na území CHKOJ, vývoje projektu „Management borovice kleče“, vyhodnocení Programu PPK za rok 2008, znění nedávno zveřejněného Národního lesnického programu a otázky žádostí o náhradu újmy dle § 58 zákona 114 /1992 Sb. Předneseným a živě diskutovaným tématem byla rovněž připravovaná strategie boje s hmyzími škůdci na území CHKO pro rok 2009, především pak systém vyřizování žádostí o schválení asanace nahodilých těžeb a opatření vyplývající z loňských zkušeností s tímto problémem. K většině projednávaných záležitostí se kromě pracovníků Správy CHKOJ vyjadřovali i zástupci lesních správ, ředitel krajského ředitelství Šumperk Ing.Štefl a přizvaní hosté z Ředitelství Lesů ČR, s.p., ing.Půlpán a RNDr.Stonawski.

Na závěr setkání byla dohodnuta spolupráce LČR,s.p. při monitoringu výskytu chráněných druhů živočichů. Přislíbena byla také finanční podpora a spolupráce ze strany LČR,s.p. při organizaci letošních oslav 40. výročí vyhlášení CHKO Jeseníky.

Na mnohá témata, která na setkání zazněla, vyjádřili zúčastnění rozdílné názory a u mnoha problémů bude třeba cestu ke shodě teprve hledat. Z diskuse, a nejen té formální, však bylo zřejmé, že existence trvale udržitelných zdravých lesních ekosystémů, které dokáží plnit všechny své funkce, je cílem nás všech.

Ing. Hana Komárková

Nové odborné publikace a knihy

z oboru lesnictví a příbuzných oborů

Pravdomil Svoboda - člověk, lesník a dendrolog

Sborník příspěvků z konference (Kostelec nad Černými lesy, 23. - 24. 9. 2008), kterou pořádala Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a dřevařská, Katedra dendrologie a šlechtění lesních dřevin.

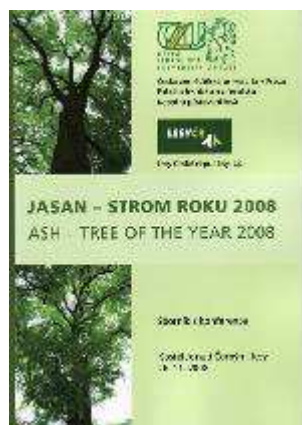
Vyd. Česká zemědělská univerzita, Fakulta lesnická a dřevařská, Praha, 2008

Obnova lesního prostředí při zalesnění nelesních a devastovaných stanovišť

Sborník z konference (Kostelec nad Černými lesy, 5. 11. 2008), kterou pořádaly Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a dřevařská, Katedra pěstování lesů, a Lesy České republiky, s.p., Hradec Králové.

Vyd. Česká zemědělská univerzita, Fakulta lesnická a dřevařská, Praha, 2008

Jasan - strom roku 2008

Sborník z konference (Kostelec nad Černými lesy, 26. 11. 2008), kterou pořádaly Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a dřevařská, Katedra pěstování lesů, a Lesy České republiky, s.p., Hradec Králové.

Vyd. Česká zemědělská univerzita, Fakulta lesnická a dřevařská, Praha, 2008

/výše uvedené tři sborníky darovány Fakultou lesnickou a dřevařskou ČZU v Praze technické knihovně LČR HK/

Zásady managementu stanovišť druhů v evropsky významných lokalitách soustavy Natura 2000

editoři: Pavel Marhoul a Dana Turoňová

Metodika Agentury ochrany přírody a krajiny ČR se zabývá zásadami péče o stanoviště evropsky významných druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Je určena zejména pracovníkům ochrany přírody jako podklad k přípravě plánů péče o evropsky významné lokality soustavy Natura 2000. Předkládané Zásady jsou souborem odborných doporučení pro péči o stanoviště vybraných druhů v evropsky významných lokalitách, zejména pro orgány ochrany přírody. Z právního hlediska nemají závazný charakter. Protože péče o ohrožené druhy není záležitostí jen orgánů a organizací ochrany přírody, ale významně se na ní podílejí subjekty hospodařící v krajině, předpokládají editoři, že příručka napomůže i k lepší informovanosti o ohrožených druzích zejména zemědělcům, lesníkům, fyzickým osobám a firmám provádějícím ochranné zásahy a opatření v evropsky významných lokalitách.

Zásady ochranného managementu stanovišť byly připraveny pro všechny druhy, které jsou předmětem ochrany alespoň v jedné evropsky významné lokalitě. Celkem jsou zpracovány 103 taxony (63 živočišných a 40 rostlinných druhů). Jednotlivé druhové kapitoly jsou rozděleny na pět oddílů. Oddíly "Rozšíření" a "Ekologie a biologie druhu" přinášejí stručné informace o celkovém areálu daného druhu, charakteru rozšíření taxonu v České republice a výběru nejvýznamnějších informací o biologii a ekologii daného taxonu významných zejména z hlediska managementu lokalit. Oddíl "Příčiny ohrožení" udává základní statut ohrožení taxonu a v případě ohrožených druhů přehled faktorů, které zapříčinily tento stav. Oddíl "Faktory a činnosti, které mohou negativně ovlivnit populaci druhu na evropsky významných lokalitách" je taxativním výčtem abiotických, biotických a antropogenních

faktorů, které mohou samy o sobě či ve vzájemném spolupůsobení ohrozit populaci daného druhu v evropsky významných lokalitách. Definování negativních faktorů je jednak východiskem pro formulování zásad managementu (aktivních opatření) a současně může být využito při formulování bližších ochranných podmínek v rámci vyhlášení evropsky významných lokalit nebo při formulování podmínek u smluvní ochrany lokalit (pasivní ochrana). V odůvodněných případech jsou zde zařazeny i faktory stojící mimo dosah možného ovlivnění člověkem (např. klimatické vlivy), protože ani ideální management a dodržování ochranných podmínek nemusí u některých druhů garantovat jejich přežití v evropsky významných lokalitách, případně v celé České republice. Oddíl "Management lokalit" je klíčovou částí materiálu. Vzhledem ke specifickým podmínkám na jednotlivých lokalitách nebylo možné ani účelné stanovit aktivní ochranná opatření v přílišném detailu. Smyslem bylo podat pokud možno co nejúplnější výčet hlavních typů aktivních opatření, v ideálním případě i s technickými parametry (např. termín a způsob provádění). U druhů obývajících různé typy prostředí bylo snahou postihnout všechny významné typy stanovišť. Především u velmi vzácných druhů s nedostatkem informací o jejich biologii, ekologii a odezvách na různé typy managementu je nutné před vlastním prováděním managementu na konkrétní lokalitě provést cílené expertní posouzení. Pro některé druhy jsou připravovány mnohem detailnější plány managementu jejich populací, a to formou záchranných programů nebo programů péče. V těchto případech jsou v předloženém materiálu zásady uvedeny pouze velmi stručně a při specifikování konkrétních způsobů péče o lokality těchto druhů odkazují editoři na příslušné programy. Příručka vychází z dlouhodobých zkušeností širokého pracovního kolektivu pracovníků ochrany přírody, muzeí, akademických pracovišť a nevládních organizací. Při přípravě byly také využity rozsáhlé databáze Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, k jejichž aktualizaci přispěl zejména proces přípravy soustavy Natura 2000 a monitoring evropsky významných druhů pro hodnotící zprávy Evropské komise.

Vyd. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 2008

/darováno Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR v Praze technické knihovně LČR HK/

Stopařství

/z německého originálu "Fährten- und Spurenkunde" z roku 2000, 2007/

Karl Brandt, Hans Behnke, Andreas David

Příroda je "otevřená kniha", ve které stačí číst, abychom si udělali jasnou představu o jevech a dějích v revíru. Správně interpretovat otisky spárků, tlapek a prstů, které zanechaly různé druhy zvěře v lese a na poli, patří k řemeslným dovednostem všech myslivců i nadšených obdivovatelů přírody. Mladí i zkušení myslivci v Německu vždy znovu sáhli po knize od Karla Brandta a Hanse Behnkeho "Stopování zvěře a nauka o stopách", kterou nově přepracoval Andreas David, redaktor odborného časopisu "Wild und Hund", a doplnil klasiku nejnovějšími poznatky. Kniha se zabývá stopami padesáti nejdůležitějších druhů zvěře a několika podobnými nebo jinak důležitými otisky stop divoce žijících zvířat, která nepodléhají mysliveckému zákonu, tedy nepatří mezi "zvěř". Krátké popisy stop, informace o zvěři a další pobytové znaky provází více než 150 fotografií a kreseb.

Vyd. Grada Publishing, a.s., Praha, 2009, v edici Myslivost v praxi

/zakoupeno v Lesnické práci, s.r.o., Kostelec nad Černými lesy, pro technickou knihovnu LČR HK/

Sokolnictví pro začátečníky

/z anglického originálu "Falconry for Beginners" z roku 1998/

Lee William Harris

Knihla poradí se začátky chovu, vybavením, příchodem prvního ptáka, péčí o něho, postupem při onemocnění a zdravotních potížích a dodá i mnoho jiných potřebných znalostí, rad a informací. K této knize je třeba dodat, a to zejména těm, kteří se sokolnictvím právě jejím prostřednictvím setkávají prvně, že poskytuje obrázek o sokolnictví v Anglii, o tom českém pouze okrajově. Text knihy byl doplněn kapitolou o aktuálních právních otázkách sokolnictví v České republice.

Vyd. Vydavatelství Víkend, s.r.o., Praha, 2008

/zakoupeno v Lesnické práci, s.r.o., Kostelec nad Černými lesy, pro technickou knihovnu LČR HK/

Obrana myslivosti

Josef Feuereisel a František Libosvár

Brožurka, která je určena jak myslivcům, tak hlavně i široké nemyslivecké veřejnosti, má pomoci myslivcům, kteří jsou opětovně konfrontováni s kritickými tvrzeními a nepřátelským smýšlením, jako diskusní příručka a podpořit je při jejich praktické veřejné práci v místě jejich působení. Měla by být informační pomůckou nejen těm, kteří myslivost obhajují, ale být zdrojem poučení také těm, kteří myslivost i myslivce zatracují. Myslivci, kteří jsou podrobeni kritickému pohledu současné společnosti, musí myslivost nejen podle vědeckých, etických a ekologických zásad provozovat, ale v zájmu jejího zachování do budoucnosti i kultivovaně propagovat před celou občanskou veřejností. Tato knížečka by měla též povzbudit a dodat odvalu vystoupit na veřejnosti s příspěvkem ke zvěcnění diskusí a k aktivnímu vedení rozhovorů.

Vyd. Myslivost, s.r.o., Praha, 2009, ve spolupráci s Vydavatelstvím Jiří Flégl - VEGA jako mimořádnou přílohu pro předplatitele časopisu Myslivost a pro propagační účely Českomoravské myslivecké jednoty

/darováno technické knihovně LČR HK/

Naše pralesy

Rudolf Janda a Zdenka Jandová

V knize o pralesích v Československu autoři chtěli zachytit rostlinný život pralesa, jeho ustavičný zánik a současnou obnovu, boj se škůdci a živly, jeho roční i cyklický koloběh. Záběry, které byly vybrány z několika tisíc negativů a které provází krátké komentáře, jsou prakticky ze všech československých pralesů, od Šumavy po Poloninské Karpaty. Nejsou tu záběry z některých menších porostů na Šumavě, v Liptovských holích a na severním Slovensku, kde se jedná o pralesní zbytky málo se lišící od těch, jež byly zpracovány.

Vyd. Nakladatelství Orbis, Praha, 1953

/zakoupeno v antikvariátě pro technickou knihovnu LČR HK/

Prales v Beskydách

Rudolf Janda

Prales je jiný svět než obyčejný les. K jeho pochopení jako celku je třeba velkých znalostí. Autor provádí čtenáře beskydskými zbytky pralesů za všech ročních období a ukazuje mu život pralesa po všech stránkách. Tak vznikla kniha, která není popisným líčením ani obrázkovou knihou s vysvětlujícím textem, není ani dokumentem ani průvodcem. Text a fotografie tvoří jediný lyrický celek, v němž obě složky jsou myšleny jako rovnocenné. Citáty českých básníků mají tu funkci, aby vyzvedly všeobecný, takřka absolutní význam jednotlivých konkrétních záběrů. I ony jsou právě tak podstatnou součástí jako text a snímky. Sled snímků je takový, aby nejen zachycoval život pralesa po celý rok, od zimy do zimy, tedy zimní přestávku, předjaří, rašení, jaro, plné léto, podzim a zase zimu, ale v tom rámci i koloběh života v jednotlivých obdobích: růst, plnou sílu, smrt, zmlazování pralesa. Navázání fotografií s textem je takové, že vypravování plyne jako příběh.

Vyd. Česká grafická unie, a.s., Praha, 1943

/zakoupeno v antikvariátě pro technickou knihovnu LČR HK/

Boubín – šumavský prales

Josef Pavel

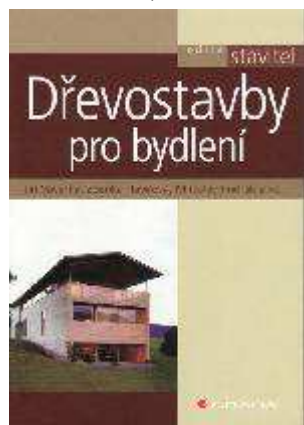
Kniha slovem a obrazem seznamuje čtenáře s přírodními poklady pralesa i rozsáhlého lesnatého pohoří boubínského, které vybíhá do nitra Čech ze souvislého pohraničního pásma Šumavy a které je od roku 1930 státním majetkem. Doplněna je příběhy z hvozdů, hájenek, lesoven, samot a osad, bájeslovím lidu a pestrou historií Boubína.

Vyd. Nakladatelství Josef Hokr, Praha, 1938

/zakoupeno v antikvariátě pro technickou knihovnu LČR HK/

Dřevostavby pro bydlení

Jiří Vaverka, Zdeňka Havířová, Miroslav Jindrák a kolektiv

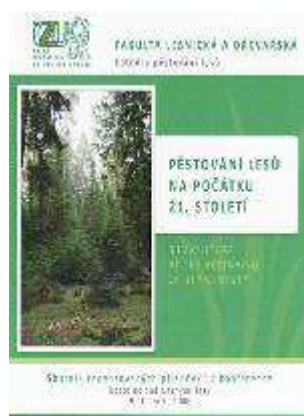
Publikace předkládá čtenářům komplexní pohled na problematiku dřevostaveb se zaměřením na objekty pro bydlení. Snahou autorského kolektivu bylo danou problematiku pojmout ve všech kontextech, v legislativní a normové úrovni roku 2008, s konstrukční a mikrobiologickou vazbou na tepelně technickou i akustickou interiérovou pohodu. Vzhledem k současnému zahraničnímu, ale i

tuzemskému trendu orientace na budovy s nízkou energetickou náročností, jsou obsahem publikace i kapitoly o úsporném vytápění a větrání. Doprovází je odkazy na platnou legislativu ve vazbě na realizace objektů nízkoenergetických a pasivních a na rozdíl od publikací vydaných jako překlad zahraničního originálu respektuje požadavky a normy platné v současnosti v České republice. Vedle tradičních stavebních materiálů jsou v jednotlivých kapitolách rovněž popsány varianty použití méně tradičních - ekologických - materiálů (Sláma, hlína) s uvedením jejich zásadních fyzikálních vlastností a vhodných aplikačních opatření. Je třeba si uvědomit, že dřevo již svou tradicí a především svými vlastnostmi je materiál perspektivní, plně obnovitelný a ekologický, který je nejen "přívětivý svou vůní", ale především příznivě ovlivňuje mikroklima v interiéru,

Vyd. Grada Publishing, a.s., Praha, 2008, v edici Stavitel

/zakoupeno v síti knihkupců pro technickou knihovnu LČR HK/

Pěstování lesů na počátku 21. století (CD)

CD obsahuje sborník recenzovaných příspěvků z konference v Kostelci nad Černými lesy, 9. - 10. 9. 2008.

Vyd. Česká zemědělská univerzita, Fakulta lesnická a dřevařská, Praha, 2008

/darovala Fakulta lesnická a dřevařská ČZU v Praze technické knihovně LČR HK/

Jiří Uhlíř

Aktualizace platných norem - březen 2009

Odebírané řady

01 09 Environmentální management

48 Lesnictví

49 Průmysl dřevozpracující

73 Navrhování a provádění staveb

75 Vodní hospodářství

Odvětvové technické normy

TNV 75 Vodní hospodářství

TNO 83 Odpadové hospodářství

V měsíci únoru došlo k aktualizaci těchto norem

Nové normy

ČSN P ISO 6707-1 (73 0000) Pozemní a inženýrské stavby – 1.2009

ČSN EN 1999-1-2 (73 1501) Eurokód 9: Navrhování hliníkových konstrukcí – 1.2009

ČSN EN 1999-1-4 (73 1501) Eurokód 9: Navrhování hliníkových konstrukcí – 1.2009

ČSN EN 1999-1-5 (73 1501) Eurokód 9: Navrhování hliníkových konstrukcí – 1.2009

ČSN EN 13848-1+A1 (73 6359) Železniční aplikace – Kolej – 1.2009

ČSN EN 12767 (73 7085) Pasivní bezpečnost podpěrných konstrukcí zařízení na pozemní komunikaci – 1.2009

ČSN 75 1500 Hydrologické údaje podzemních vod – 1.2009

ČSN EN 13077 (75 5418) Zařízení na ochranu proti znečištění pitné vody zpětným průtokem – 1.2009

Opravy a změny norem

ČSN 736101 Projektování silnic a dálnic – 1.2009 Změna Z1

Seznam všech platných norem (pouze výše zmíněných vybraných řad) je na intranetu v sekci Archiv LČR. – program sgArchiv IW – sekce normy.

Ivo Šlesinger